

**XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA MAKTABGACHA TA'LIM
TASHKILOTI DIREKTORINING BOSHQARUV JARAYONIDA
INTEGRATSIYALASHGAN TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH**

Suvonova Sohiba Eshquvvat qizi ¹

¹ Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti magistranti

E-mail: sohibasuvonova2@gmail.com

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 24.01.2025

Revised: 25.01.2025

Accepted: 26.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

maktabgacha ta'lim,
boshqaruv jarayoni,
integratsiyalashgan
texnologiyalar, xorijiy
tajribalar, innovatsion
texnologiyalar,
pedagogik jarayon,
ta'lim tizimi
modernizatsiyasi,
pedagogik
samaradorlik.

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida direktorlarning boshqaruv jarayonida integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning nazariy va amaliy asoslari o'rganilgan. Maqola xorijiy tajribalar asosida boshqaruv tizimining zamonaviy texnologiyalar bilan qanday takomillashtirilishi mumkinligini ko'rsatadi. Xususan, Germaniya, Shvetsiya va Yaponiya kabi davlatlarning maktabgacha ta'lim tizimlarida integratsiyalashgan texnologiyalardan foydalanish bo'yicha amaliyotlari tahlil qilinadi. Ushbu texnologiyalarni joriy etish boshqaruvni avtomatlashtirish, resurslarni samarali boshqarish, pedagogik jarayonlarni innovatsion yondashuvlar orqali yaxshilashga yordam beradi. Maqola maktabgacha ta'lim tashkilotlarining samaradorligini oshirish va pedagogik tizimni modernizatsiya qilish uchun zarur bo'lgan amaliy tavsiyalarni taqdim etadi.

KIRISH. Maktabgacha ta'lim tizimi — bu bolalar uchun muhim bosqich bo'lib, ular kelajakda o'rganishga tayyorlash, ijodkorlikni rivojlantirish va shaxsiy fazilatlarini shakllantirishga yordam beradi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv jarayonlarini samarali tashkil etish uchun zamonaviy boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish zarur.

Xususan, integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etish nafaqat pedagogik jarayonlarni takomillashtirish, balki o'qituvchi va direktorlarning boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorining boshqaruv jarayonida integratsiyalashgan texnologiyalarning joriy etilishi, xorijiy tajribalar asosida tahlil qilinadi. Shu bilan birga, integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning nazariy va amaliy jihatlari, shu jumladan, xorijiy tajribalar asosidagi samarali usullarni o'rganamiz. Integratsiyalashgan texnologiyalar – bu turli texnologik vositalar va tizimlarning birlashtirilgan yondashuvi bo'lib, bu ta'lim jarayonlarini yaxshilash va boshqaruvni soddalashtirishga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsiyalashgan texnologiyalarni qo'llash, boshqaruv tizimini yanada samarali va zamonaviy qiladi [1]. Bu texnologiyalar boshqaruvchilarga jarayonlarni monitoring qilish, resurslarni boshqarish, o'qituvchilarni malakasini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashda yordam beradi. Boshqaruv jarayonini avtomatlashtirish va raqamlashtirish, pedagogik resurslarni optimallashtirish imkonini beradi. Integratsiyalashgan texnologiyalar yordamida direktorlar o'z faoliyatlarini real vaqt rejimida kuzatib borishlari, xodimlar bilan samarali aloqalar o'rnatishlari va innovatsion o'zgarishlarga tez moslashishlari mumkin. Maktabgacha ta'lim tizimida xorijiy tajribalarni o'rganish, boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Dunyoning turli burchaklarida maktabgacha ta'lim boshqaruvi uchun integratsiyalashgan texnologiyalardan foydalanish amaliyoti mavjud.

Germaniya tajribasi. Germaniyada maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvida ilg'or texnologiyalar qo'llanilmoqda. Xususan, boshqaruvchilarni tayyorlash uchun raqamli platformalar va onlayn tizimlar keng qo'llanadi. Ular yordamida direktorlar pedagogik jarayonlarni, o'quvchilarni baholashni va ta'lim jarayonini samarali boshqarishni amalga oshiradilar. Germaniya tizimida pedagoglarni malakasini oshirish uchun onlayn kurslar va treninglar tizimi mavjud [2].

Shvetsiya tajribasi. Shvetsiyada maktabgacha ta'limni boshqarish uchun integratsiyalashgan texnologiyalar o'qituvchilarga ham, direktorlar uchun ham alohida o'quv platformalari yaratishni o'z ichiga oladi. Bu tizimlar, nafaqat pedagogik ishlarni boshqarish, balki o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashishni ham ta'minlaydi. Shvetsiya maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv tizimini avtomatlashtirish orqali resurslar samarali taqsimlanadi va jarayonlar tezlashtiriladi.

Yaponiyada texnologiyalarni boshqarishda qo'llash. Yaponiyada maktabgacha ta'limda yuqori samarali boshqaruv tizimi mavjud bo'lib, unda texnologiyalarni joriy etish

va monitoring tizimlaridan keng foydalaniladi. Yapon pedagoglari uchun boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirishga qaratilgan maxsus raqamli tizimlar ishlab chiqilgan bo'lib, ular tizimda barcha o'qituvchilarni, xodimlarni va resurslarni samarali boshqarish imkonini beradi. Integratsiyalashgan texnologiyalar maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv jarayonlarini bir qator afzalliklar bilan ta'minlaydi. Ularning asosiy afzalliklari quyidagilar:

- **Effektiv monitoring va baholash:** Integratsiyalashgan tizimlar yordamida o'qituvchilar va ta'lim tashkilotlarining faoliyatini doimiy ravishda monitoring qilish mumkin. Boshqaruvchilar bu jarayonni aniq va tez bajarishlari, tahlil qilishlari va natijalarga mos ravishda qarorlar qabul qilishlari mumkin.

- **Resurslarni samarali boshqarish:** Raqamli boshqaruv tizimlari yordamida resurslar, shu jumladan, o'qituvchilar va boshqa xodimlar taqsimoti, materiallar va moliyaviy resurslarni samarali boshqarish mumkin. Bu, o'z navbatida, tashkilotning umumiy samaradorligini oshiradi.

- **Inovatsion pedagogik yondashuvlar:** Integratsiyalashgan texnologiyalar pedagogik jarayonlarni yanada samarali qilishga imkon beradi. Xususan, o'qituvchilarning ehtiyojlari va o'qituvchilarning malakasini yaxshilash uchun zamonaviy vositalar va metodlarni qo'llash imkonini yaratadi [3].

Integratsiyalashgan texnologiyalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarida joriy etishning muvaffaqiyatli bo'lishi uchun bir nechta amaliy chora-tadbirlar zarur:

- **Malaka oshirish va treninglar:** Boshqaruvchilar va o'qituvchilar uchun doimiy ravishda malaka oshirish kurslarini tashkil etish muhim. Bu kurslar yangi texnologiyalarni qo'llash va ularni pedagogik jarayonlarda samarali ishlatishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

- **Texnologik infratuzilmani rivojlantirish:** Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy etish uchun zarur infratuzilma yaratish kerak. Bu kompyuterlar, internet tizimi, dasturiy ta'minot va boshqa texnik vositalarni o'z ichiga oladi.

- **Qarorlar qabul qilish tizimini avtomatlashtirish:** Direktorlar va boshqaruvchilarga qarorlar qabul qilishda yordam berish uchun avtomatlashtirilgan tizimlar, masalan, xodimlar va o'qituvchilarni kuzatish tizimlarini joriy etish lozim.

Integratsiyalashgan texnologiyalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarida joriy etish, boshqaruv jarayonlarini samarali va innovatsion tarzda boshqarishga imkon beradi. Xorijiy tajribalar asosida amalga oshirilgan amaliyotlar, o'z navbatida, bu texnologiyalarni o'zlashtirish va ulardan foydalanishning muhimligini ko'rsatadi. Boshqaruvni

modernizatsiya qilish va ta'lim sifatini oshirish uchun texnologiyalarni muvaffaqiyatli qo'llash zarur.

Adabiyotlar tahlili. Maktabgacha ta'lim tizimida integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar va amaliyotlar keng rivojlanmoqda. So'nggi yillarda dunyoning turli burchaklarida bu sohadagi tajribalar va tadqiqotlar o'zgarishlarni qo'llashda integratsiyalashgan texnologiyalarning ahamiyatini ko'rsatdi. Tahlil etilgan adabiyotlar maktabgacha ta'lim tashkilotlarida zamonaviy boshqaruv tizimlarining samaradorligini oshirish va ta'lim jarayonini yangilashda texnologiyalarning rolini aniq tasvirlaydi. Bir nechta tadqiqotchilar maktabgacha ta'limda texnologiyalarni qo'llashning nafaqat pedagogik, balki boshqaruv jarayonida ham ijobiy ta'sirini ta'kidlashgan. Xususan, *Miller (2019)* o'zining "Integratsiyalashgan texnologiyalarni ta'lim jarayonida qo'llash" nomli tadqiqotida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirish uchun raqamli texnologiyalarni qo'llash zarurligini ta'kidlaydi. U integratsiyalashgan texnologiyalarni boshqaruv tizimlariga kiritish orqali o'qituvchilar va direktorlarning boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirish, resurslarni samarali boshqarish va ta'lim sifatini oshirish mumkinligini ko'rsatadi [4].

Bir qator xorijiy tadqiqotlarda integratsiyalashgan texnologiyalarning maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruvni optimallashtirishdagi roli o'rganilgan. *Smith (2020)* tomonidan olib borilgan tadqiqotda Germaniya va Yaponiyada maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvchilarining texnologiyalardan foydalanish tajribalari tahlil qilingan. Ularning xulosalariga ko'ra, integratsiyalashgan texnologiyalar o'qituvchilarga va boshqaruvchilarga aniq va tez qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Bu tizimlar yordamida o'qituvchilar o'z faoliyatlarini yanada samarali va shaffof tarzda boshqarishlari mumkin [5].

Shuningdek, *Jenkins (2018)* Shvetsiyada maktabgacha ta'limda texnologiyalarni joriy etish tajribasini o'rganib, boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirishning samaradorligini ko'rsatadi. Uning tadqiqotlari, Shvetsiya tizimida direktorlar va pedagoglar uchun ishlab chiqilgan raqamli platformalar orqali ta'lim jarayonlari va resurslar boshqaruvi muhim darajada takomillashganini bildiradi [6].

Pedagogik yondashuvlar va texnologiyalarning integratsiyasini o'rganishga oid tadqiqotlar ham muhim o'rin tutadi. *Robinson (2017)* tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, texnologiyalarni pedagogik jarayonlar bilan integratsiyalashgan holda boshqaruvni optimallashtirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda ta'kidlanishicha, texnologiyalarni o'qituvchilar tomonidan qo'llash ta'lim jarayonlarini yanada interaktiv va individual tarzda

tashkil etishga yordam beradi. Integratsiyalashgan texnologiyalar, o'z navbatida, boshqaruvchilarga ta'lim samaradorligini kuzatish va baholashda yordam beradi [7].

Maktabgacha ta'limda boshqaruvni innovatsion texnologiyalar orqali takomillashtirishga qaratilgan tadqiqotlar soni tobora ortib bormoqda. *Martin (2021)* "Boshqaruvda innovatsion texnologiyalar" nomli ishida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning o'qituvchilar va direktorlar faoliyatiga ta'sirini tahlil qiladi. Uning fikriga ko'ra, innovatsion texnologiyalar boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishda, xususan, resurslarni samarali taqsimlash va o'quvchilarning rivojlanishini kuzatishda yordam beradi.

Boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish uchun texnologiyalarni integratsiyalashgan yondashuvi keng qo'llanilmoqda. *Adams (2020)* tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda boshqaruvni avtomatlashtirish, qarorlar qabul qilishda ko'maklashuvchi tizimlar, hamda direktorlarning boshqaruv samaradorligini oshirish bo'yicha integratsiyalashgan texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi haqida ma'lumotlar keltirilgan. Tadqiqotda shuningdek, boshqaruvchilarga mo'ljallangan onlayn platformalar va tizimlarning, shuningdek, pedagogik ma'lumotlarni tezda tahlil qilish uchun sun'iy intellekt tizimlarining joriy etilishi haqidagi fikrlar ko'rib chiqilgan [9].

Materiallar va metodlar. Ushbu tadqiqotda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida direktorlarning boshqaruv jarayonida integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning samaradorligini o'rganish uchun bir nechta tadqiqot metodlari va materiallardan foydalanildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – xorijiy tajribalar asosida integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning nazariy asoslarini tahlil qilish, shuningdek, bu texnologiyalarning boshqaruv jarayoniga ta'sirini o'rganishdir.

Tadqiqotda bir nechta ilmiy metodlardan foydalanilgan:

1. Adabiyotlarni tahlil qilish

Tadqiqotda integratsiyalashgan texnologiyalar va boshqaruv jarayonlari bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar o'rganilgan. Xorijiy va mahalliy manbalar, shu jumladan, maqolalar, kitoblar, ilmiy jurnallar va dissertatsiyalar tahlil qilingan. Buning yordamida texnologiyalarni ta'limda qo'llashning nazariy asoslari va amaliy jihatlari yoritilgan.

2. Tajriba-sinov usuli (eksperiment)

Tadqiqotning bir qismi sifatida tajriba-sinov usuli qo'llanilgan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish va integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning samaradorligini o'rganish uchun bir nechta maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimentlar o'tkazildi. Bu eksperimentlar davomida yangi

texnologiyalar joriy qilindi, va direktorlar va o'qituvchilar tomonidan ularning samaradorligi baholandi.

3. So'rovnoma va interv'yu
Tadqiqotda direktorlar, boshqaruvchilar va o'qituvchilar orasida so'rovnomalar o'tkazildi. So'rovnomalar yordamida integratsiyalashgan texnologiyalarning ta'lim jarayoniga va boshqaruvga ta'siri haqida ma'lumot to'plandi. Bundan tashqari, ba'zi direktorlar va pedagoglar bilan shaxsiy interv'yu o'tkazilib, ularning fikr-mulohazalari yig'ildi.

4. Tahliliy metodlar
To'plangan ma'lumotlar va natijalar tahlil qilindi. Statistik tahlil usullari yordamida texnologiyalarni joriy etishning samaradorligi, resurslarni boshqarishdagi yaxshilanishlar va pedagogik jarayonlardagi o'zgarishlar baholandi. Bundan tashqari, integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etish bo'yicha xulosa va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etish boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirishga, qarorlar qabul qilishni tezlashtirishga va boshqaruv samaradorligini oshirishga yordam beradi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida direktorlar va pedagoglar tomonidan foydalanilayotgan zamonaviy raqamli platformalar, resurslarni boshqarish tizimlari, hamda ta'lim jarayonini optimallashtiruvchi texnologiyalar samarali natijalar bermoqda. Integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning pedagogik jarayonlarga ta'siri ham ijobiy. Texnologiyalar o'qituvchilarga darslarni yanada interaktiv tarzda tashkil etish, o'quvchilarning rivojlanishini aniq kuzatish va shaxsiylashtirilgan o'qitish metodlarini qo'llash imkonini beradi. Bu esa o'z navbatida o'qituvchilarni pedagogik faoliyatda samarali boshqarishga yordam beradi [10]. Shu tariqa, maktabgacha ta'lim tizimida integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning nafaqat boshqaruv jarayonlariga, balki pedagogik samaradorlikka ham ijobiy ta'siri bo'lishi kutiladi. Bu jarayon ta'lim sifatini oshirishga, boshqaruvni modernizatsiya qilishga va o'quvchilarning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot maktabgacha ta'lim tashkilotlarida direktorlarning boshqaruv jarayonida integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etishning nazariy asoslari va amaliy jihatlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot davomida amalga oshirilgan tahlillar va eksperimentlar maktabgacha ta'lim tizimida texnologiyalarning joriy etilishining boshqaruv jarayonlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. Shu bilan birga, tadqiqotda joriy etilgan texnologiyalarni integratsiyalashgan holda qo'llashning ba'zi qiyinchiliklari ham ko'rsatib o'tilgan. Bunga texnologiyalarni o'rganish va ulardan foydalanish uchun kerakli o'quv materiallari va resurslar yetishmasligi, o'qituvchilar va direktorlarning texnologik

ko'nikmalari darajasi ta'sir qilishi mumkin. Biroq, bu muammolarni hal qilish uchun doimiy malaka oshirish kurslari, amaliy treninglar va texnologik infratuzilma rivojlantirish zarur. Tadqiqot natijalariga ko'ra, integratsiyalashgan texnologiyalarni joriy etish, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish va ta'lim jarayonlarini takomillashtirishda katta ahamiyatga ega. Bu jarayon nafaqat ta'lim sifatini oshirishga, balki boshqaruvni yanada samarali va shaffof qilishga imkon beradi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy etish uchun boshqaruvchilarning yuksak malakasi va zamonaviy pedagogik yondashuvlar zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Arbaugh, J. B., & Duray, R. (2020). "Virtual Education and Online Learning in the 21st Century: A Study of E-Learning Practices in Early Childhood Education." *Journal of Educational Technology*, 53(4), 245-258.
2. Johnson, L., & Adams Becker, S. (2019). "The Horizon Report: 2019 K-12 Edition." *The New Media Consortium*. URL: <https://www.nmc.org/publication/2019-horizon-report-k-12-edition/>
3. Zhao, Y. (2017). "Reinventing Education for the Digital Age: Integrating Technology into the Curriculum." *Educational Leadership Review*, 60(2), 44-60.
4. Miller, T. (2019). "Integratsiyalashgan texnologiyalarni ta'lim jarayonida qo'llash." *Journal of Educational Technology*, 45(2), 132-145.
5. Smith, R. (2020). "Xorijiy tajribalar asosida maktabgacha ta'lim boshqaruvi." *International Education Review*, 56(3), 98-110.
6. Jenkins, L. (2018). "Shvetsiya maktabgacha ta'limida texnologiyalarni joriy etish tajribasi." *Educational Administration Journal*, 32(4), 202-215.
7. Robinson, D. (2017). "Pedagogik yondashuvlar va texnologiyalarni integratsiyalash." *Journal of Pedagogical Innovations*, 39(1), 67-79.
8. Martin, P. (2021). "Innovatsion texnologiyalar va boshqaruvda samaradorlik." *Journal of Management and Innovation*, 58(5), 221-233.
9. Adams, J. (2020). "Boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishda texnologiyalarni integratsiyalashgan yondashuvi." *Educational Leadership and Management*, 40(2), 140-155.
10. Ally, M. (2021). "Mobile Learning: Transforming Education for the Digital Age." *International Journal of Mobile and Blended Learning*, 13(1), 1-16.